

Sygn. akt **IC 30/21**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2021 roku

Sąd Rejonowy w Golubiu-Dobrzyniu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Wioletta Łopatowska-Bąkiewicz

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Marcelina Stolarska - Ziegert

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 4 listopada 2021 roku w G.-D.

sprawy z powództwa D. K.

przeciwko G. C.

o zachowek

1. zasądza od pozwanego G. C. na rzecz powódki D. K. kwotę 50.000,00 zł (pięćdziesiąt tysięcy złotych) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie poczynając od dnia 18 czerwca 2021 roku do dnia zapłaty,
2. zasądza od pozwanego G. C. na rzecz powódki D. K. kwotę 6.117,00 zł (sześć tysięcy sto siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu,
3. oddala powództwo w pozostałym zakresie.

sędzia

Wioletta Łopatowska-Bąkiewicz

I.C. 30/21

UZASADNIENIE

Powódka D. K. wniosła o zapłatę kwoty 50.000 złotych z odsetkami ustawowymi poczynając od dnia 02.07.2020 roku do dnia zapłaty. Roszczenie to jak wynika z pozwu, stanowi zachowek po C. R. - matce powódki, a babce pozwanego. Ponadto powódka wniosła o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego zgodnie ze spisem kosztów w postaci faktury VAT nr (...) z dnia 28.09.2020 roku.

Pozwany w odpowiedzi na pozew (k. 90-93 akt) podniósł, że powódka nie podjęła próby pozasądowego rozwiązania sporu oraz wniósł o oddalenie powództwa w całości.

Sąd ustalił co następuje:

Spadkodawczyni C. R. zmarła 21 maja 2008 roku. W chwili śmierci była wdową. Miała dwoje dzieci: powódkę D. K. oraz syna M. C.. Zmarła pozostawiła testament, w którym powołała do spadku ojca pozwanego – M. C. w całości. Postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2018 roku Sąd Rejonowy w Golubiu-Dobrzyniu w sprawie I Ns 30/17 stwierdził, że spadek po C. R. nabył na podstawie testamentu własnoręcznego jej syn - M. C. w całości. Postanowienie uprawomocniło się z dniem 5 maja 2018 roku. M. C. zmarł 17 października 2016 roku. Spadek po nim na podstawie aktu poświadczenia dziedziczenia dziedziczy jego syn – pozwany G. C. w całości.

(Dowód: akt poświadczenia dziedziczenia k. 10 akt, odpis postanowienia k 9 akt).

W skład spadku po C. R. wchodzi nieruchomość, położona w G.-D., oznaczona jako działka numerze (...), o powierzchni 0,0207 ha dla której Sąd Rejonowy w Golubiu-Dobrzyniu prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) oraz lokal mieszkalny o powierzchni 47,58 m² położony w S. przy ulicy (...) dla którego Sąd Rejonowy w Szczecinie prowadzi księgę wieczystą Nr (...). Wartość masy spadkowej, jak wynika ze zgodnych oświadczeń stron, stanowi kwotę 200.000 zł.

(Dowód: odpisy Kw k. 11-31 akt, zeznania powódki k 131, pozwanego k. 131- 131 v akt).

Spadkodawczyni C. R. wcześniej zamieszkiwała w S., a następnie przeprowadziła się do G.-D., wynajmując swoje pozostawione w S. mieszkanie. Utrzymywała się z emerytury w kwocie około 700 zł oraz z czynszu za wynajem mieszkania. Zamieszkała w G.-D. przy ul. (...) i tam rozpoczęła remont, a obok przy Polnej 19 mieszkał jej syn M. C. wraz z żoną i synem. W 2002 roku spadkodawczyni zachorowała i trafiła do szpitala, gdyż miała udar. Po powrocie ze szpitala była osobą leżącą, wymagającą codziennej opieki. Ze względu na to, że dom spadkodawczyni nie został jeszcze wyremontowany i nie było tam jeszcze odpowiednich warunków mieszkaniowych, spadkodawczyni zamieszkała ze swoim synem. Potem syn spadkodawczyni częściowo dokończył remont pokoju na nieruchomości matki i mogła się tam przenieść. Rodzice pozwanego zajmowali się spadkodawczynią. Ponadto codziennie przychodziła również pielęgniarka środowiskowa pomagająca w opiece. Matka pozwanego pracowała w szpitalu i mogła załatwić pieluchomajtki dla spadkodawczyni oraz przygotowywała posiłki. Ojciec pozwanego pracował dorywczo i to on z pomocą żony oraz syna sprawował codzienną opiekę nad matką.

(Dowód; zeznania stron j. w. oraz świadka R. K. k. 130 akt).

Powódka D. K. początkowo mieszkała w S., a potem wraz z mężem wyjechała do Stanów Zjednoczonych. Będąc za granicą dzwoniła do matki co 2-3 dni. Od brata dowiedziała się, że matka trafiła do szpitala, a potem że wymaga całodziennej opieki.

(Dowód: zeznania świadka i stron j. w.).

Powódka reagowała na potrzeby matki, czterokrotnie wysyłała paczki z zawartością materacy przeciwoleżynowych. Pomagała finansowo przysyłając dolary bratu. W czasie choroby matki powódka przyjeżdżała do matki co rok-półtora roku. Żeby usprawnić matkę powódka chciała zatrudnić masażystkę, ale matka i brat nie widzieli sensu takiej rehabilitacji.

(Dowód: zeznania j. w.).

Sąd zważył co następuje.

Powyższy stan faktyczny ustalony został na podstawie niebudzących wątpliwości dokumentów w postaci aktów notarialnych, postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku i odpisów ksiąg wieczystych. Ponadto sąd dał wiarę zeznaniom świadka R. K. oraz zeznaniom stron, które korespondowały z pozostałym materiałem dowodowym. Skład oraz wartość nieruchomości nie były sporne pomiędzy stronami. Wartość pozostawionych przez spadkodawczynię nieruchomości strony określiły na kwotę co najmniej 200.000 złotych. Przedmiotem sporu była ocena zakresu w jakim powódka zajmowała się i interesowała spadkodawczynią. Pozwany powołał się na zasady współżycia społecznego, podnosząc że powódka nie opiekowała się spadkodawczynią w czasie choroby.

Ustalony powyżej stan faktyczny nie daje zdaniem sądu podstaw do uznania, że pozwanej nie należy się zachowek. Na wysokość zachowku ma wpływ sytuacja osobista uprawnionego oraz wartość udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym. Tylko w szczególnych i wyjątkowych sytuacjach dopuszczalne jest obniżenie należności z tytułu zachowku na podstawie art. 5 Kc. przy uwzględnieniu zwłaszcza klauzuli współżycia społecznego. Należy wówczas brać pod uwagę zachowania uprawnionego, które wskazują na to, jak ten wywiązywał się ze swoich

obowiązków względem najbliższych, ze szczególnym uwzględnieniem spadkodawcy. Etyczny charakter instytucji zachowku ma zatem wpływ na ocenę roszczenia z punktu widzenia zasad współżycia społecznego, o których mowa w art. 5 Kc. Do nadużycia prawa dojść może jedynie wyjątkowo, w przypadkach szczególnie rażących. W przedmiotowej sprawie bezspornym było, że powódka utrzymywała z matką relacje systematycznie rozmawiając z nią przez telefon, interesowała się jej zdrowiem i pomagała przysyłając w paczkach potrzebne jej materace i pieniądze. Relacje osobiste z racji pobytu powódki za granicą nie mogły być częste, a udział brata powódki i jego rodziny w opiece nad matką był oczywisty. Powódka wykazywała jednak zainteresowanie sytuacją rodziny, toteż nie można uznać, że zaniedbywała rażąco swoje obowiązki rodzinne. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, oddalenie powództwa lub obniżenie zachowku z uwagi na nadużycie prawa podmiotowego jest dopuszczalne, jednakże w przypadkach absolutnie wyjątkowych, skoro ze swej istoty zachówek stanowi realizację obowiązków moralnych, jakie spadkodawca ma wobec swoich najbliższych. Przyczynami mającymi pozbawić uprawnionego prawa do zachowku jego prawa na podstawie art. 5 Kc może być ujawnienie takich okoliczności, które mogłyby skutkować jego wydziedziczenie. Sąd miał jednak na uwadze okoliczności, które sprawiły, że powódka z racji przebywania w Stanach Zjednoczonych miała ograniczone możliwości sprawowania nad matką bezpośredniej opieki, a powódka sama obniżyła swoje roszczenie, bowiem wartość majątku spadkowego, jak to podał sam pozwany wynosiła co najmniej kwotę określoną w pozwie.

Celem instytucji zachowku jest ochrona interesów majątkowych najbliższych członków rodziny wymienionych w art. 991 §1 Kc. przez zapewnienie im, niezależnie od woli spadkodawcy, roszczenia pieniężnego odpowiadającemu określone w powołanym przepisie ułomkowi udziału w spadku. Wystąpienie z roszczeniem o zachówek znajduje podstawę w przepisie art. 991 Kc. Zgodnie z §1 tego przepisu zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest stale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni – dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach – połowa tego udziału (zachówek). Natomiast w myśl §2 tego przepisu jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkodawcy roszczenie o zapłatę sumy należnej do pokrycia zachowku albo jego uzupełnienia.

Powódka nie otrzymała od spadkodawczyni żadnej darowizny. W oparciu o powyższe sąd ustalił, iż udział powódki w spadku po zmarłej matce gdyby dziedziczyła ona z ustawy wynosiłby 1/2 część, a zatem może się ona ubiegać z tytułu zachowku połowy udziału, który by jej przypadł w wypadku, gdyby dziedziczenie następowało w ustawy tj. 1/4 części.

Mając na uwadze podaną wyżej wartość substratu zachowku wynoszącą 200.000 złotych, wartość zachowku należnego od pozwanego na rzecz powódki wynosząca 1/4 tej wartości daje zasądzoną kwotę 50.000 złotych. Odsetki zostały zasądzone od dnia odebrania przez pozwanego odpisu pozwu, albowiem powódka nie występowała wcześniej z roszczeniem przeciwko niemu i nie podejmowała mediacji. W pozostałym zatem zakresie roszczenie podlegało oddaleniu.

Orzekając o kosztach sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 6.117 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, na które złożyły się koszty zastępstwa procesowego i opłata sądowa. Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowił przepis art. 98§1 i §3 Kpc, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.

Wobec powyższego należało orzec jak w sentencji.

sędzia

W. B.

Z/

1. Odpis wyroku z uzasadnieniem oraz z pouczeniem doręczyć pozwanemu.
2. Z apelacją lub za 14 dni.